

Motion till riksdagen 2024/25:1939

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Anslagsfördelning

Tabell 1 Anslagsförslag 2025 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Skogsstyrelsen	584 367	40 000
1:2 Insatser för skogsbruket	594 373	1 200 000
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	227 537	±0
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	156 088	±0
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933	±0
1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar	133 349	±0
1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	67 778	40 000
1:8 Statens jordbruksverk	860 851	90 000
1:9 Bekämpning av växtskadegörare	21 000	±0
1:10 Gårdsstöd m.m.	7 661 258	±0
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	169 000	±0
1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027	2 230 300	1 552 000
1:13 Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare 2023–2027	1 942 500	±0
1:14 Livsmedelsverket	527 849	±0

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	246 160	±0
1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	57 413	±0
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 198 387	±0
1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	773 062	±0
1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	34 830	±0
1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	24 116	±0
1:21 Åtgärder på fjällägenheter	1 529	±0
1:22 Främjande av rennäringen m.m.	135 915	±0
1:23 Sveriges lantbruksuniversitet	2 342 374	85 000
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	818 664	±0
1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177	±0
1:26 Slakterikontroll	165 137	±0
1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	356 000	±0
1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	96 857	±0
1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	260 000	±0
Summa	21 697 804	3 007 000

Anslag 1:1 Skogsstyrelsen

Vänsterpartiet föreslår ett ökat anslag till myndigheten för ökad fysisk tillsyn vid avverkningsanmälningar. Miljöhänsynen i skogsbruket fortsätter att vara bristfällig och utvecklingen är negativ. För att stärka tillsynen ges ökade anslag för att i ökad utsträckning bedriva fysisk (ej digital) tillsyn vid avverkningsanmälningar. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget jämfört med regeringen med 40 miljoner kronor för 2025.

Anslag 1:2 Insatser för skogsbruket

Mindre skogsområden med höga naturvärden lämpar sig inte som naturreservat, men det är viktigt att staten kan ge markägare ersättning för att formellt skydda dessa områden långsiktigt. Skogsstyrelsen kan i dessa fall bilda naturvårdsavtal och biotopskyddsområden. Särskilt viktigt är det att resurser finns till skogsägare med mindre skogsinnehav men med hög andel höga naturvärden. Därutöver är behovet stort för hantering av ersättningar till de fjällnära skogarna samt ersättning med anledning av artskydd i enlighet med miljöbalken och artskyddsförordningen. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 1 100 miljoner kronor för 2025.

År 2019 avvecklades den utökade nyckelbiotopsinventeringen. Vänsterpartiet föreslår att den nationella nyckelbiotopsinventeringen återupptas för att stärka kunskapen om våra kvarvarande skyddsvärda skogar så att dessa kan identifieras och registreras. Det är av stor betydelse för att uppnå våra miljömål, värna hotade arter och

stärka skogsägarnas kunskapsunderlag. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 50 miljoner kronor för 2025.

Den helt dominerande skogsbruksmetoden i Sverige är trakthyggesbruket, även kallat kalhyggesbruket, som har stor påverkan för bl.a. den biologiska mångfalden. Ett kalhyggesfritt skogsbruk bedrivs utan kalhyggen, och skogen har alltid ett trädskikt. En ökad andel kalhyggesfritt skogsbruk kan öka naturvärden, kulturvärden och sociala värden i skogslandskapet. För att stimulera att en ökad areal brukas med kalhyggesfria skogsbruksmetoder i stället för trakthyggesbruk vill vi införa ett omställningsstöd för markägaren eftersom omställningen kan vara förenad med ökade kostnader i övergången. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 50 miljoner kronor för 2025.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 1 200 miljoner kronor jämfört med regeringen för 2025.

1:7 Ersättningar för viltskador m.m.

Det förebyggande arbetet för att minska riskerna för angrepp på tamdjur från rovdjur är av central betydelse. Angrepp från rovdjur orsakar stort lidande för de drabbade och påverkar de ekonomiska förutsättningarna att bedriva tamdjurshållning för den enskilde. Ett stärkt förebyggande arbete mot rovdjursangrepp förbättrar även acceptansen för våra rovdjur som har stor betydelse för ekosystemens funktion, och i förlängningen förbättrar det våra inhemska förutsättningar att lokalt producera livsmedel. För närvarande är det möjligt att få ersättning för materialkostnaden för rovdjursavvisande stängsel. Med vårt förslag införs statligt stöd även för arbetskostnaden vid införande av rovdjursavvisande stängsel samt ökade ekonomiska resurser för ersättning vid förlust av tamdjur p.g.a. rovdjursangrepp samt ersättningar för andra viltskador. Bristande förebyggande arbete mot viltskador kan leda till fler och mer omfattande skador med ekonomisk påverkan på näringsidkare på landsbygden. Livsmedelsförsörjningen kan även hotas i högre omfattning om lantbrukare inte känner trygghet i att få stöd för viltskador.

Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 40 miljoner kronor för 2025.

Anslag 1:8 Statens jordbruksverk

Vänsterpartiet föreslår ökad satsning på 3R-center för att minska djurförsöken. Regeringen har inte längre öronmärkta medel för denna satsning, vilket inneburit att verksamheten i betydande delar monterats ned. Vi ser i stället behov av att verksamheten ytterligare utvecklas för att öka andelen djurfria försök. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 40 miljoner kronor för 2025.

Vänsterpartiet vill se försök med regionala center för fossilfritt producerade beredskapslivsmedel. Vi föreslår att en pilotstudie ska genomföras där naturbruksgymnasier testar att producera beredskapslivsmedel löpande på ett hållbart sätt baserat på de lokala kretsloppen. En fossil- och giftfri livsmedelsproduktion som bygger på inhemsk tillverkning av insatsmedel skulle dramatiskt minska importberoendet och därmed öka motståndskraften mot störningar. Vänsterpartiet föreslår att ekonomiska

medel tillförs Jordbruksverket för att i samarbete med berörda myndigheter inleda en pilotstudie för regionala center för beredskapslivsmedel.

Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 50 miljoner kronor för 2025.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 90 miljoner kronor jämfört med regeringen för 2025.

Anslag 1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

En miljöersättning bör införas för vallodling. Åtgärden stärker de ekonomiska förutsättningarna för jordbrukare med betande djur och stärker kolinlagringen i jordbruket. Miljöstödet stärker därmed klimatet och den biologiska mångfalden. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 150 miljoner kronor för 2025.

Det krävs ytterligare åtgärder för att minska övergödningen. Växtnäringsläckaget från land kommer huvudsakligen från jordbruket och avloppssektorn. Vi vill stärka stödet till jordbruket för att använda stallgödsel mer effektivt i växtodlingen och därmed minska behovet av att importera konstgödsel. Östersjöcentrum har gjort en modelleringsstudie som visar att om växtnäringsutnyttjandet ökar kan man minska övergödningen och näringsöverskotten i marken. Stödet ska även kunna ges för att stimulera animalieproduktion som bygger på balans mellan antal djur och tillgänglig åkerareal, och som producerar en större andel av fodret lokalt, i syfte att optimera stallgödselhanteringen och därmed minska risken för växtnäringsförluster. Stöd ska även kunna utgå för investeringar i lantbruket för att förbättra lagring, hantering och transport av stallgödsel samt för kompetensutveckling för rådgivare och lantbrukare rörande hantering av växtnäringsämnen. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 100 miljoner kronor för 2025.

Det ekologiska jordbruket har stora miljöfördelar då kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel inte används. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av stödet för ekologisk produktion och omställning till ekologisk produktion. Det stärker vår nationella produktion av ekologisk mat och främjar ett hållbart jordbruk med bevarad biologisk mångfald, stärkt djurvälstånd och minskad spridning av kemikalier. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 200 miljoner kronor för 2025.

Många djur transporteras en gång i sitt liv och det är till slakt. Därför är satsningar på fler slakterier en del av svaret för att kunna korta djurtransporterna. Mindre svenska slakterier har det däremot ofta tufft. Trycket att hålla ned priser p.g.a. import av billigt kött och konkurrens från stora slakterier är några faktorer. Genom att förbättra tillgången till lokala slakterier kan vi minska behovet av längre djurtransporter och stärka förutsättningarna för lokal produktion och förbättrad nationell självförsörjningsgrad på livsmedel. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 35 miljoner kronor för 2025.

Många arter och livsmiljöer har minskat i jordbruket p.g.a. alltför monotona landskap. Det försvagar den biologiska mångfalden, och inte minst pollinerande insekter, som är avgörande för en betydande del av våra livsmedelsgrödor, har minskat kraftigt. Jordbruksverket tog fram förslag på miljöstöd för reformperioden 2023–2027 där

förslag om blommande slättbygder ingick. Ett miljöstödd föreslogs för de jordbruk som vill få ekonomiskt stöd för att en viss enstaka procent av åkermarken sås med minst tre olika pollen- eller nektarrika örter. Varken gödsling eller växtskyddsmedel tillåts på arealen. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 67 miljoner kronor för 2025.

Biopremier bör införas för att stödja dem som ställer om arbetsmaskiner och fordon till fossilfria drivmedel, som generellt är dyrare än fossila i nuläget, och att de inte ska missgynnas ekonomiskt av en sådan omställning. Biopremien bör utformas som ett stöd per liter drivmedel. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 25 miljoner kronor för 2025.

Klimatförändringen leder till förändrad nederbörd. Risken för skyfall ökar, samtidigt som längre perioder av torka blir vanligare. Detta kommer att ställa andra krav än tidigare på jordbrukets vattenhantering, såsom diken, dränering, invallningar, bevattningssystem och även i förhållande till grundvatten och naturliga vattendrag. Ökade kostnader för jordbrukets vattenhantering är en konsekvens av ett förändrat klimat. Dagens vattenanläggningar inom jordbruket är ofta byggda efter tidigare rådande klimatförutsättningar. Vänsterpartiet vill därför införa ett statligt stöd för investeringar och åtgärder inom jordbruket som stärker jordbrukets vattenhantering i ett förändrat klimat och som därmed bidrar till att stärka vår självförsörjningsgrad gällande livsmedel. När det gäller ekonomiskt stöd för att anlägga en bevattningsdamm är det i dag bara möjligt för lantbrukaren att få stöd för 30 procent av utgifterna. Vi vill med vårt förslag på satsning för att få fler att anlägga bevattningsdammar att stöd ska ges för 50 procent av utgifterna. Stödet ska även omfatta s.k. agrivoltaiska system som integrerar solenergiproduktion med odling i jordbruket. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 100 miljoner kronor för 2025.

Vänsterpartiet vill genom åtgärder främja produktion och förädling av växtbaserade livsmedel. Detta kan ske genom utveckling av nya livsmedel, nya odlingsmetoder samt stärkt produktionsstöd för växtbaserade livsmedel. Ett förändrat klimat möjliggör även odling av nya grödor, och en mångfald av grödor minskar risker och jordbrukets sårbarhet. En ökad konsumtion av växtbaserade livsmedel samt minskad köttkonsumtion har stor betydelse för klimatomställningen, och stärkta nationella produktionsvillkor kan därmed möta en växande efterfrågan genom stärkt nationell självförsörjningsgrad av dessa livsmedel. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 75 miljoner kronor för 2025.

Vänsterpartiet vill öka stödet i den strategiska planen för Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 för att anlägga och sköta våtmarker. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 300 miljoner kronor för 2025.

I dag täcker betesmarksersättningen endast en del av de merkostnader som det innebär för en lantbrukare att ha betesmark i hävd. Samtidigt fortsätter betesmarker att växa igen. Det är en stor förlust för den biologiska mångfalden och för en levande landsbygd, och det försämrar Sveriges livsmedelsproduktion. Vänsterpartiet anser att ersättningsnivån i Sveriges strategiska plan bör utökas så att full kostnadstäckning kan ges till lantbrukaren. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 500 miljoner kronor för 2025.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 1 552 miljoner kronor jämfört med regeringen för 2025.

Anslag 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet

Det finns i dag en stor efterfrågan på fler veterinärer. Veterinärbristen är så pass stor att djurvälzfärden inte kan upprätthållas, och veterinärer har vittnat om att djur avlivats för att tillgången på vård inte funnits. Det är också en fråga om att ha tillgång till en jämlik vård i hela landet, så är inte fallet nu. Bedömningen är att antalet studieplatser på veterinärbildningen i Uppsala behöver öka för att kunna möta det behov som finns. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 85 miljoner kronor för 2025.

Nooshi Dadgostar (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Daniel Riazat (V)

Kajsa Fredholm (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Isabell Mixter (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)